

Creativitat al poder (II)*

TERMCAT

Per a completar el primer entremés, dedicat als recursos propis de creació de mots del català (que tracta de l'especialització, la metàfora, l'habilitació i la conversió, amb el suport d'aquest vídeo), en aquest segon us parlem de derivació, composició, composició culta i sintagmació.

1) Derivació: Consisteix a afegir un morfema derivatiu, ja sigui un prefix (**prefixació**) o un sufix (**sufixació**), a un nucli ja existent (un radical o un lexema), de manera que es crea un nou mot que té un sentit diferent del nucli. En la prefixació el nou mot manté la categoria lèxica del nucli; en la sufixació, pot ser que la mantingui o no.

Exemples:

Prefixació

- *hipertext* (del prefix *hiper-* + *text*), en informàtica
- *postpunk* (del prefix *post-* + *punk*), en música
- *transgènesi* (del prefix *trans-* + *gènesi*), en biologia

Sufixació

- *barranquisme* (*barranc* + *-isme*) i *piragüisme* (*piragua* + *-isme*), en esports
- *cervesificació* (*cervesa* + *-ific(ar)* + *-ció*) i *assecatge* (*assecar* + *-atge*), en alimentació
- *bloguer* | *bloguera* (*blog* + *-er*, *-era*), en informàtica

2) Composició pròpia: Consisteix a ajuntar diferents mots de la llengua ja existents per a formar-ne de nous combinant-ne els significats.

Exemples:

- *saltabardisses* (*saltar*+*bardissa*), *becplaner* (*bec*+*planer*), *capgròs* (*cap*+*gros*), en zoologia
- *passavins* (*passar*+*vi*), en restauració
- *aplegapilotes* (*aplegar*+*pilota*), *migtub* (de *mig*+*tub*), en esports
- *passallibres* (*passar*+*llibre*), en lleure

3) Composició culta: Consisteix a ajuntar un mot patrimonial (és a dir, un mot de la llengua) amb un mot procedent del llatí o del grec, o bé diferents radicals grecs o llatins.

Exemples:

- *psicomotricitat*, *vermicompostatge* i *telecomanda*, en educació, medi ambient i comerç, respectivament
- *cladograma*, *eleoplast*, *fagosoma* i *limfòcit*, en biologia

4) Sintagmació: Consisteix a sumar dues o més paraules ja existents per a crear un sintagma fixat, amb un sentit específic.

Exemples:

- *coixí de seguretat*, *avió cisterna* i *bicicleta multiusuari*, en transports
- *anell de col·lisió* i *crystal·lí liquid*, en física
- *erosió nival* i *estratificació graduada*, *vent moderat*, en geologia

Recordeu que l'ús de formes pròpies estimula la creativitat i el coneixement del sistema de la llengua, reforça la concepció de la llengua com a recurs apte per a qualsevol ús i, a més, contribueix a la transparència semàntica i, per tant, a la identificació dels conceptes. No deixeu mai de ser creatius, doncs, i llarga vida a les formes (i a la llengua) pròpies.

© TERMCAT, Centro de Terminología <www.termcat.cat>

* El texto procede de un apunte publicado previamente por TERMCAT en su [sitio web](http://www.termcat.cat) en forma de comentario terminológico breve, en catalán. Los casos escogidos para su publicación en *Panace@* se centran en términos y criterios del ámbito de las ciencias de la vida y la salud.